

Õiguskantsler

Teie 01.04.2015 nr

Meie 11.06.2015 nr 11-2/150705/1502649

**Vastus pöördumisele
Kohtu tegevus riigi õigusabi määramisel
Riigi õigusabi osutaja tegevus**

Austatud []

Mul on kahju, et Teil ei olnud minu 27.04.2015 saadetud selgitustest abi. On mõistetav, et Teie kujutlusega mitteühtivad seisukohad tekitavad Teis rahulolematust, kuid see ei tähenda, et need oleksid meelevaldsed, ei tugineks kehtivale õiguskorrale või oleksid koostatud eesmärgiga riivata Teie tundeid. Kuigi minu vastus ei vastanud Teie ootustele, kinnitan, et vaatasin Teie avalduse läbi erapooletult ja objektiivselt, arvestades Teie subjektiivseid kaalutlusi.

Tutvunud Teie 11.05.2015 saabunud pöördumisega, võtan Teie argumentatsiooni teadmiseks, kuid ei alusta õiguskantsleri seaduse § 25 lg 3 p 1 alusel omapoolset uurimist kohtute ega advokaadi tegevuse osas.

Teie avaldusest võib kokkuvõtvalt järeldada, et Teie hinnangul määras Pärnu Maakohtu kohtunik R.P. teadvalt Teile n-ö vähem võimeka advokaadi, et Te ei saaks enda õigusi kohtus kaitsta. Samuti olete seisukohal, et kohtunik lõpetas kokkuleppel advokaadi V.K. Teile riigi õigusabi andmise. Väljendate ka rahulolematust, et Tallinna Ringkonnakohus edastas Teie 04.09.2014 „määruskaebusena“ pealkirjastatud pöördumise väidetavalt Teie teadmata lahendamiseks Eesti Advokatuurile.

(I)

Riigi õigusabi seaduse (RÕS) § 18 lg 1 ls 1 järgi nimetab advokatuur viivitamata kohtu, prokuratuuri või uurimisasutuse määrase alusel riigi õigusabi osutava advokaadi. Sama sätte lg 2 järgi ei ole kohtul, prokuratuuril või uurimisasutusel õigust leppida advokaadiga kokku riigi õigusabi osutamises ega nimetada riigi õigusabi osutavat advokaati. Ka Pärnu Maakohtu määrusest nr [], millega kohus otsustas anda Teile riigi õigusabi ei nähtu, et kohus oleks määranud või soovitanud advokatuuril nimetada Teie esindajaks vandeadvokaat V.K.

Justiitsministri 06.12.2013 vastu võetud määruse nr 39 „Riigi õigusabi osutaja määramiseks taotluse esitamise ning e-toimiku süsteemi kaudu riigi õigusabi tasu ja kulude kindlaksmääramiseks dokumentide esitamise kord“ § 2 lg 1 kohaselt esitab kohus, prokuratuur või uurimisasutus advokatuurile riigi õigusabi osutava advokaadi määramiseks riigi õigusabi

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

andmise määrase elektrooniliselt riigi õigusabi infosüsteemi (RIS) e-toimiku süsteemi kaudu. Riigi õigusabi osutaja määramise taotlemiseks vajalikud andmed genereeritakse automaatselt riigi õigusabi andmise määrust.

RIS saadab riigi õigusabi taotluse advokaadile automaatselt, s.t RIS halduritel puudub võimalus näha, millisele advokaadile süsteem taotluse järgmisena saadab. Mitte kiireloomulise sisuga taotlus saadetakse tutvumiseks ühele advokaadile ja kiireloomulise sisuga (vastuvõtmise tähtaeg kuni 48 tundi) asjad korraga viie advokaadi töölaualle. Kui advokaat keeldub taotluse vastuvõtmisest, liigub see automaatselt järjekorras oleva(te)le järgmis(t)ele advokaadile/advokaatidele ning taotluse vastuvõtmisest keeldunud advokaat/advokaadid liigub/liiguvad järjekorra lõppu.

Eeltoodut silmas pidades ei ole põhjendatud Teie kahtlus, justkui Pärnu Maakohtu kohtunik R.P. oleks saanud osaleda Teile riigi õigusabi korras advokaadi valimisel ja täpsemalt vandeadvokaat V.K. Teie esindajaks määramisel.

(II)

Mis puudutab Teie kahtluse alla seatud vandeadvokaadi tegevust, siis advokatuuri seaduse (AdvS) § 3 lg 1 p 2 järgi on Eesti Advokatuuri pädevuses järelevalve advokatuuri liikmete kutsetegevuse ja kutse-eeetika nõuete täitmise üle. Vastavalt AdvS § 15 lõikele 1 arutab aukohus sh advokaatide distsiplinaarsüüteoasju. Aukohus on sõltumatu organ, mis koosneb kohtunikest, õigusteadlastest ja advokaatidest (AdvS § 15 lg 3).

Teie avaldusest ning kohtute infosüsteemis olevatest materjalidest nähtuvalt on Eesti Advokatuur vandeadvokaadi tegevust uurinud ega leidnud, et Teie 04.09.2014 Tallinna Ringkonnakohtule saadetud kirjas sisalduvad väited võimalike minetuste kohta advokaadi tegevuses oleks leidnud kinnitamist. Ka kohtute infosüsteemis olevatest materjalidest ei nähtu, et Pärnu Maakohus oleks pidanud vandeadvokaadi tegevust (sh seisukohta, milles advokaat leidis, et tal puudub võimalus Teile edasist õigusabi osutada) mingilgi moel asjatundmatuks või hooletuks ega kaalunud advokaadi riigi õigusabi osutamisest kõrvaldamist.¹

Õiguskantsleril on küll võimalik omalt poolt uurida, kuidas toimus riigi õigusabi osutamine ning kujundada selles osas ka oma seisukoht, kuid õiguskantsleri sellise menetluse järelmiks saab olla üksnes pöördumine Eesti Advokatuuri poole soovitusel või ettepanekuga viia läbi omapoolne järelevalve menetlus (ÕKS § § 35¹ lg 2). Eesti Advokatuuri järelevalve tulemusena on aga võimalik määrata advokaadile kergema karistusena noomituse ning raskema karistusena advokaadi advokatuurist väljaheitmise (AdvS § 19).

Teile riigi õigusabi osutanud vandeadvokaadi tegevuse osas on Eesti Advokatuur enda seisukoha juba kujundanud, mistõttu ei ole põhjendatud selles küsimuses õiguskantsleri omapoolse menetluse läbiviimine.

¹ RÕS § 20 lg 3¹ ütleb, et kohus kõrvaldab riigi õigusabi saaja taotlusel või omal algatusel määrustega advokaadi riigi õigusabi osutamisest, kui advokaat on end näidanud asjatundmatuna või hooletuna. Kohus võib eelnevalt nõuda riigi õigusabi saajalt ja advokaadilt selgituse esitamist. Kohus edastab advokaadi riigi õigusabi osutamisest kõrvaldamise määruste advokatuurile aukohtumenetluse algatamiseks ning vajaduse korral uue riigi õigusabi osutaja nimetamiseks.

(III)

Avalduses väljendate rahulolematust, et Tallinna Ringkonnakohus edastas Teie 04.09.2014 „määruskaebusena“ pealkirjastatud pöördumise väidetavalt Teie teadmata lahendamiseks Eesti Advokatuurile.

Kohtute infosüsteemist nähtuvalt esitasite kaebuse advokaadi tegevuse peale. Kuivõrd sellesisulisi kaebusi lahendab Eesti Advokatuur, siis edastas Tallinna Ringkonnakohus 04.09.2014 Teie kaebuse pädevale asutusele. Samuti nähtub viidatud kirjast, et sama dokument on saadetud Teile teadmiseks.

Pöördumise pädevale asutustele edastamine on üldine menetluspõhimõte, mis on osa Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) §-s 14 sisalduvast õigusest korraldusele ja menetlusele. Selle juurde kuulub seisukoht, et riik reageerib alati isiku pöördumisele. Seda isegi juhul, kui sisulist vastust ei ole võimalik anda või kui küsimuse lahendamine ei kuulu ametniku, asutuse või organi pädevusse. Sellisel juhul kannab vastamine teavitamise eesmärki. Ka nt märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse § 5 lg 3 sätestab, et kui pöördumise lahendamine ei ole asutuse pädevuses, edastab ta selle pädevale asutusele või organile vastamiseks viivitamata, kuid mitte hiljem kui 5 tööpäeva jooksul selle registreerimisest ning teavitab sellest isikut. PS § 14 põhimõtte lahutamatuks osaks on seega avaliku võimu esindaja initsiatiiv ja hoolsuskohustuse järgimine.

Tallinna Ringkonnakohus täitis eelkirjeldatud hoolsuskohustust, kui edastas Teie 04.09.2014 advokaadi tegevuse peale esitatud kaebuse lahendamiseks Eesti Advokatuurile ning teavitas Teid sellest.

Lugupidamisega

Ülle Madise